

KLAGANDE

Lovisa Mines Aktiebolag i konkurs

Ställföreträdare: konkursförvaltaren, advokaten J.L. , Advokatfirman Lindahl,
Box 143, 701 42 ÖREBRO

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Örebro län beslut 1993-09-23 angående föreläggande om återställnings-
åtgärder avseende gruvverksamhet (branschkod 23.01) i Lindesbergs kommun

SAKEN

Skyldighet att vidta återställningsåtgärder

INLEDNING

Genom ett beslut den 3 juli 1990, nr 113/90, lämnade Koncessionsnämnden Lovisa Mineral Aktiebolag tillstånd enligt miljöskyddslagen (1969:387) att utvinna zink- och blymalm och gråberg om högst 150 000 ton/år ur Lovisafyndigheten, att använda den befintliga järnvägen för malm- och bergtransport till Stråssa industriområde och att där anrika malmen i anrikningsverket, allt i Lindesbergs kommun. Bolaget lämnades vidare tillstånd att deponera det gråberg från gruvbrytningen som inte kunde användas till makadam i Blankagruvans dagbrott, till dess detta är fyllt, och återstoden i Stråssa sandmagasin.

För tillståndet föreskrevs bl.a. följande villkor.

10. Bolaget skall ombesörja att oljespill, kasserade oljor och annat miljöfarligt avfall samlas in och transporteras till SAKAB eller något annat företag som har tillstånd att slutligt ta hand om sådant avfall.
11. Upplagsplatsen för gråberg skall åtgärdas genom lämplig landskapsutformning och landskapsvård. För detta ändamål skall bolaget upprätta en plan som skall ges in till tillsynsmyndigheten före utgången av juli 1992 eller den tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer. Medel skall avsättas under drifttiden för att finansiera den slutliga efterbehandlingen.
14. Mark- och upplagsytor som inte kommer att utsättas för fortsatta ingrepp skall fortlöpande efterbehandlas på sätt som framgår av den ovan i punkt 11 föreskrivna planen.
15. I god tid innan verksamheten upphör skall tillsynsmyndigheten underrättas om den förestående nedläggningen. Kraven på efterbehandling och landskapsvårdande åtgärder skall anses uppfyllda först efter besiktning och godkännande av myndigheten.

Koncessionsnämnden uppsköt med stöd av 21 § miljöskyddslagen avgörandet av frågan om slutliga villkor för utsläpp av gruvvatten från Lovisagruvan och processvatten från anrikningen samt deponeringen av avfallssand.

Anstånd med ingivande av provotidsredovisning medgavs t.o.m. den 1 september 1993 i Koncessionsnämndens beslut den 9 januari 1992, nr 1/92. Lovisa Mines Aktiebolag försattes i konkurs den 8 juni 1993. Någon provotidsredovisning har inte ingivits till Koncessionsnämnden.

ÖVERKLAGAT BESLUT

Genom ett beslut den 23 september 1993 förelade Länsstyrelsen i Örebro län Lovisa Mines Aktiebolag Konkursbo med stöd av 40 § tredje stycket miljöskyddslagen att på fastigheterna Kårberget 2:16 och Björnboda 1:34 i Lindesbergs kommun senast den 1 juli 1994 vidta följande åtgärder.

1. Malminblandat gråberg och restprodukter från sjunk- och flytprocessen skall deponeras i Lovisa- eller Blankagruvan. Detta gäller även för fastigheten Guldsmidshyttan 12:10.
2. Området runt sligplattan skall rensas från sligrester, materialet från rensningen skall deponeras i Lovisa- eller Blankagruvan.
3. Mark- och upplagsytor i området runt gruvan som inte kommer att utsättas för fortsatt ingrepp skall efter bortforsling av malminblandat gråberg och övrigt gråberg iordningställas genom att området planeras, övriga högar och upplag samt kantzoner mot angränsande terräng, jämnas till på sätt som kan godkännas av länsstyrelsen. Området skall sluttäckas med tillgängliga moränmassor.
4. Oljeavfall och miljöfarliga batterier skall omhändertas av sådant företag som har tillstånd att omhänderta miljöfarligt avfall.

Enligt 49 § miljöskyddslagen gäller beslutet med omedelbar verkan.

Länsstyrelsen har i sin motivering till beslutet angett bl.a. följande.

Skyldighet att återställa en fastighet är knuten till den som utövar den miljöfarliga verksamheten. Som miljöfarlig verksamhet räknas bl a sådan markanvändning som kan medföra förorening av mark, vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller grundvatten. Att verksamheten som lämnat kvar avfall har upphört påverkar inte bedömningen. Avgörande är om det sker eller kan ske några utsläpp eller ej. Länsstyrelsen gör den bedömningen att den verksamhet som bedrivs idag, t ex anrikning, pumpning av gruvvatten och avfallsupplag, utgör miljöfarlig verksamhet.

Enligt villkor 11 i tillståndsbeslutet skulle en efterbehandlingsplan ingetts till tillsynsmyndigheten före juli 1992 eller den tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer. Då igångsättandet av verksamheten försenades med ca 1 år, gjordes en muntlig överenskommelse med bolaget att tiden för efterbehandlingsplanens inlämnade till länsstyrelsen kunde flyttas fram ett år från det datumet. Bolaget skulle då hinna få mer erfarenhet och

kunskap om vad som bör göras. Bolaget har inte presenterat någon efterbehandlingsplan innan konkursen.

Länsstyrelsen anser dock att skyldigheten att återställa området gäller även utan att en efterbehandlingsplan upprättas av bolaget. De åtgärder som länsstyrelsen förelägger konkursboet att vidta är sådana åtgärder som skulle ha funnits med i efterbehandlingsplanen och som behöver vidtas för att villkoren för verksamheten skall kunna uppfyllas. Vid tillsynsbesök den 17 juni, då representanter för konkursboet och myndigheter besiktigade fastigheterna, föreslogs ett antal åtgärder som bedömdes nödvändiga att genomföra vid en nedläggning, se tidigare översända anteckningar från besök den 17 juni 1993. Åtgärderna är i enlighet med villkor 11 och 14 i tillståndsbeslut.

Länsstyrelsen gör den bedömningen att de åtgärder som skall vidtas, ur miljösynpunkt inte behöver strida mot minerallagen. Men för att inga missförstånd skall uppstå under ärendehandläggningen har länsstyrelsen valt att inte i detalj föreskriva vilka åtgärder som skall vidtas utan istället att man, när det blir aktuellt med återställning, i samråd med länsstyrelsen bestämmer vilka åtgärder som bedöms nödvändiga att genomföra.

ÖVERKLAGANDE

Konkursförvaltaren för Lovisa Mines Aktiebolags konkursbo har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkar i första hand, såsom boet slutligen bestämt sin talan, att boet befrias från krav på återställningsåtgärder. I andra hand yrkar boet att Koncessionsnämnden måtte villkora återställningsarbetena under förutsättning av att någon fortsatt drift inte kommer till stånd.

Som stöd för överklagandet anför konkursförvaltaren bl.a. följande.

1.

Länsstyrelsen har förelagt boet att senast 1/7 1994 vidta vissa i länsstyrelsens föreläggande uppräknade åtgärder. Länsstyrelsen har därvid inte beaktat, att det alltså är oklart, huruvida någon fortsättning av gruvdriften och verksamheten i anrikningsverket kommer att bli fallet eller ej. Som tidigare framhållits i inlagan den 18 augusti 1993 till länsstyrelsen är förhoppningen, att boet skall kunna finna en köpare, som kommer att bedriva verksamhet i framtiden. Världsmarknadspriserna på zink och bly har då förhoppningsvis

hunnit upp till en annan nivå än dagens. Avsikten är att åtminstone få kostnadstäckning för driften, vilket inte är fallet i dag. När detta kan komma att ske är naturligtvis omöjligt att i dag uttala sig om. Underhandskontakter om en fortsättning förekommer och det finns vissa förhoppningar om att en fortsättning så småningom skall kunna bli följden. Av den anledningen är det för mig helt oförståeligt att konkursboet skall ha vidtagit de angivna åtgärderna senast 1/7 1994. Enbart det förhållandet att gråberg och restprodukter skulle deponeras i Lovisagaruvan gör ju att en framtida drift blir helt omöjlig. Detta kan inte vara rimligt, med hänsyn till den enorma kapitalförstöring det skulle föra med sig. Jag hänvisar här till vad bergmästareämbetet i Falun framhållit i sin inlaga.

2.

Konkursboet har inte bedrivit någon miljöfarlig verksamhet på sätt länsstyrelsen påstår i sitt föreläggande. Vad boet gjort är att boet under cirka en veckas tid anrikat redan upptaget berg, som upptagits ur gruvan före konkursutbrottet och som funnits på plats vid anrikningsverket. Denna verksamhet borde snarare ses som att boet medverkat till en uppstädnung på platsen och därmed begränsat eventuella skadeeffekter av den vid konkursutbrottet redan upptagna malmen. Konkursboet bestrider alltså att anrikningsverksamheten utgjort miljöfarlig verksamhet.

Boet har låtit hålla gruvan fri från vatten genom att hålla pumparna igång i gruvan. Detta är ett led i att försöka rädda så mycket som möjligt av tidigare gjorda insatser och kan inte anses vara ett bedrivande av miljöfarlig verksamhet enligt miljöskyddslagens bestämmelser. Bergmästareämbetet har också erinrat om att minerallagen gäller och att åtgärder som försvårar ett återupptagande av driften skall undvikas. Vad beträffar vattnet är detta inte en miljöfarlig produkt längre, med hänsyn till att brytningen sedan flera månader upphört i gruvan. Kontinuerliga provtagningar har visat, att vattnet i dag nästan inte innehåller någon halt av något miljöfarligt ämne.

3.

Konkursboet ansvarar icke för konkursgäldenärens handlingar, vilket länsstyrelsens föreläggande leder till. Om så skulle vara fallet är detta ett slags realbelastning som tränger sig före alla fordringsägare i konkursen såväl prioriterade som oprioriterade. I förlängningen leder det till att staten blir den bäst ställda fordringsägaren av alla.

Om länsstyrelsens föreläggande om återställningsarbeten skulle få giltighet, skulle detta i förlängningen kunna innebära, att kostnaden för återställningen blir så stor, att boet icke har ekonomisk bärighet att iordningsställa i enlighet med länsstyrelsens föreläggande. Detta i sin tur skulle föra med sig, att konkursboet tvingades gå i konkurs, vilket numera också sedan 1987 är möjligt. Om en sådan situation skulle inträffa, blir ju nästa konkursbo också ansvarigt enligt länsstyrelsens betraktelsesätt och tvingas därmed gå i konkurs, vilket förefaller helt orimligt. I förlängningen skulle detta innebära att konkursbo på konkursbo skulle behöva gå i konkurs utan att för den skull föreläggandet från länsstyrelsens sida skulle kunna efterkommas.

4.

Det kan inte vara rimligt, att boet som i ekonomiskt hänseende inte haft någon glädje av den tidigare driften, skall belastas med så enormt stora kostnader, som länsstyrelsens föreläggande uppenbarligen för med sig. Länsstyrelsen bör med stöd av 5 § miljöskyddslagen göra en skälighetsbedömning i händelse av att boet skulle bli skyldigt återställa vad det tidigare konkursboet åstadkommit i form av miljöfarlig verksamhet. Som tidigare framhållits har konkursboet inte fortsatt konkursgäldenärens miljöfarliga verksamhet annat än att konkursboet vidtagit dels skyddsåtgärder beträffande en eventuella framtida gruvdrift av gruvan i form av pumpning av vatten, dels också anrikat redan upptagen befintlig malm.

Vad boet möjligtvis skulle kunna åläggas att åtgärda är, att sligresterna kring området runt sligplattan skulle rensas med hänsyn till den av konkursboet bedrivna verksamheten

i anrikningsverket. Att såsom länsstyrelsen föreslår deponera materialet i Lovisa-gruvan vore helt förkastligt ur framtida gruvdriftssynpunkt.

5.

Enligt konkurslagens bestämmelser skall konkursboet ta om hand gäldenärens tillgångar, i den mån dessa tillgångar är utmättningsbara. Härigenom tillskapas egendomsmassan i ett konkursbo. För att kunna bli föremål för utmätning måste ju egendomen antas ge något överskott efter det att kostnader har täckts. Koncessionsnämnden har i ett beslut 18/12 1992, B 250/92, prövat frågan om konkursboets skyldighet att städa upp efter gäldenärens tidigare bedrivna miljöfarliga verksamhet. I nu angivet beslut har Koncessionsnämnden delat upp den av konkursgäldenären tidigare bedrivna verksamheten i två grenar, dels en gren som avsåg användandet av gäldenärens fastighet för att deponera avfallet ovan jord, dels också en andra gren avseende deponering av föroreningar under jord på fastigheten. I det fallet ansåg Koncessionsnämnden, att konkursboet icke kunde anses ha bedrivit miljöfarlig verksamhet under jord utan ålades konkursboet att forsla bort den miljöfarliga verksamheten ovan jord, på grund av att boet förvarade miljöfarligt avfall på av konkursboet innehavd fastighet. Eftersom avfallet uppenbarligen saknar ett ekonomiskt värde torde det rätteligen inte ingå i konkursmassan och därmed torde icke heller boet ha något ansvar för återställningsarbetet i den delen.

Såvitt konkursboet uppfattat länsstyrelsens beslut har länsstyrelsen inte tagit fasta på vad Bergmästareämbetet i Falun haft för synpunkter beträffande eventuella återställningsåtgärder. Som bergmästareämbetet framhållit gäller enligt minerallagen att åtgärder som försvårar ett återupptagande av driften avseende gruvan skall undvikas. Länsstyrelsens beslut tar icke fasta på bergmästareämbetets uppfattning, varför konkursboet hemställer om att bergmästareämbetet måtte få tillfälle yttra sig över av länsstyrelsen beslutade åtgärder om återställning, innan ett beslut tas i Koncessionsnämnden.

YTTRAN DEN

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen gör samma bedömning som konkursförvaltaren vad avser åtgärdernas genomförande; de bör vara kopplat till en eventuell nedläggning eller ej. Det anges i motiveringen till beslutet, men borde kanske klarare ha framgått i själva beslutsformuleringen. Länsstyrelsen motsätter sig inte att föreslagna åtgärder i föreläggandet kopplas till en nedläggelse av verksamheten. Om en eventuell fortsättning av verksamheten blir av avgörs troligen innan årets slut. Pumpning och dylik verksamhet innebär även det en kostnad för konkursboet och kan inte pågå med varaktighet. Kommer verksamheten att drivas vidare av annan än konkursförvaltaren, kommer frågan om återställning i ett annat läget.

Länsstyrelsens bedömning att konkursboet bedriver miljöfarlig verksamhet innebär att 5 § i miljöskyddslagen är tillämplig. Utövaren av verksamheten, dvs konkursboet, är skyldig att förebygga och undanröja störningar eller risk för störningar i omgivningen. Denna skyldighet gäller hela tiden den miljöfarliga verksamheten pågår. Konkursförvaltaren tillför inte ärendet något nytt som ger anledning att ändra den bedömning som finns angiven i motiveringen till beslutet.

Föreläggandet gäller den verksamhet som bedrivs av konkursboet, såsom pågående markanvändning m m. Att sedan avfallet i fråga lagts upp av annan saknar intresse för bedömningen av om upplagen klassas som miljöfarlig verksamhet eller ej. Kostnad för miljöskyddsåtgärder är i det här fallet en s k massafordran, eftersom kostnaden uppkommit i konkursboets verksamhet. Denna skall mycket riktigt betalas före övriga fordringar men det är inte staten som är fordringsägare utan det här är en kostnad som uppkommit på grund av den verksamhet som konkursförvaltaren bedriver och "staten" (länsstyrelsen) ser endast till att gällande villkor enligt miljöskyddslagen uppfylls genom att förelägga enligt 40 § miljöskyddslagen. (Koncessionsnämnden har givit tillstånd till verksamheten under förutsättning att vissa villkor uppfylls. Det är sedan bolagets, eller som i det här fallet; konkursförvaltarens skyldighet att se till att villkoren kan följas, om inte är verksamheten i princip inte tillåtlig).

Då det stod klart att Lovisa Mines AB hade gått i konkurs gjordes ett besök den 17 juni 1993, där representanter från Naturvårdsverket, länsstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsförvaltningen i Lindesberg och konkursförvaltaren deltog. Eftersom bolaget inte upprättat någon "återställningsplan" genomfördes en rundresa i område för att tillsammans med en representant för konkursboet konstatera vilka återställningsåtgärder som behövdes vidtas om konkursförvaltaren skulle besluta om nedläggning. Åtgärderna som diskuterades under rundturen var av den arten att man skulle kunna genomföra dessa med minimal insats av kapital, därav förslaget att deponera malmuppblandat gråberg från området runt Lovisa i Lovisagruvan och inte i Blankagruvan som annars föreslagits för övrigt material. En representant för konkursboet deltog alltså vid upprättandet av återställningsförslaget som också delgivits konkursförvaltaren (utgick från länsstyrelsen den

22 juni 1993). Kostnadsuppskattningen gjordes av länsstyrelsen efter besöket, och redovisades i besöksanteckningarna. Konkursförvaltaren har inte hörts av med anledning av upprättade besöksanteckningar som brukligt är om man från verksamhetsbedrivaren anser att tillsynsmyndigheten uppfattat vissa frågor fel. Länsstyrelsens åsikt om kostnader för föreslagna åtgärder är att de i högsta grad faller inom det som är ekonomiskt rimligt. Visar det sig att en prioritering blir nödvändig kan det vara lämpligt att börja med det mest metallinnehållande materialet; alltså sligen och ren malm. Där har länsstyrelsen ingen avvikande åsikt gentemot konkursförvaltaren, men prioriteringar har inte diskuterats tidigare.

Länsstyrelsen har i beslutet om återställning gjort den bedömningen att föreslagna åtgärder inte behöver strida mot minerallagen. I motiveringen till beslutet förklaras också varför man inte gått in och förelagt i detalj var material skall deponeras. Länsstyrelsen motsätter sig självfallet inte konkursförvaltarens krav på att bergmästareämbetet hörs ytterligare i ärendet.

Södra Bergmästardistriktet

Länsstyrelsen har i beslut 1993-09-23 förelagt Lovisa Mines AB:s konkursbo att bland annat deponera malminblandat gråberg och restprodukter från sjunk- och flytprocessen i Lovisa- eller Blankagruvan.

I minerallagen (SFS 1991:45) 5 kapitlet 8 § sägs följande: "Utfraktsvägar och orter som leder till gruvans obrutna delar skall hållas öppna För igenläggning av sådana utfraktsvägar, orter eller borrhål krävs särskilt tillstånd av bergmästaren."

Avsikten är, att om brytning i en gruva eller del av en gruva upphört, man inte får vidta sådana åtgärder som avsevärt försvårar ett återupptagande av brytningen. Det är inte ovanligt att gruvor, där brytningen under längre eller kortare tid varit nerlagda, på grund av ändrad teknik och/eller höjda metallpriser på nytt blir föremål för bearbetning.

Gruvledningen vid Lovisagruvan har tidigare ansökt om och erhållit tillstånd av bergmästaren att använda Blankagruvans dagbrott som deponi för restprodukter från anrikningen. Någon sådan ansökan för Lovisagruvan har inte gjorts.

En ansökan om igenläggning av Lovisagruvans snedbana skulle med all sannolikhet avslås. Som en förstärkning av den avstängning av snedbanan, som koncessionshavaren vid en nedläggning är skyldig att göra, kan det däremot vara lämpligt att lägga upp en berghög mot t ex en gjuten vägg.

Vi vill i detta sammanhang framhålla att också andra åtgärder som försvårar ett återupptagande av driften, som t ex upprivning av iordningställda platser för upplag, bör

undvikas. Detta finns inte föreskrivet i lag eller förordning, men torde inte hindra att man ändå kan få en godtagbar uppstädning och återställning av gruvområdet.

Enligt minerallagen 13 kap 2 § får mineral som uppfodrats finnas kvar inom området för koncessionshavarens räkning under högst två år efter det att koncessionen upphört. Så länge koncessionsrätten kvarstår finns inte något hinder enligt minerallagen att ha upplag av malm eller gråbergsmassor på upplag inom det område som anvisats för gruvdriften.

Naturvårdsverket

Koncessionsnämnden har lämnat tillstånd för gruvverksamheten med villkor i fråga om bland annat fortlöpande och slutlig efterbehandling.

Den förvaring av malminblandat gråberg, restprodukter och annat gruvavfall som sker runt gruvan och vid anrikningsverket får enligt Naturvårdsverkets mening anses innebära att en del av den med tillståndet avsedda verksamheten fortfarande pågår.

Av handlingarna i ärendet framgår vidare att konkursboet fortsatte driften vid anrikningsverket under cirka en veckas tid efter konkursbeslutet samt att pumpning sker av gruvvatten för att skydda installationer i gruvan.

Verksamheten kan med hänsyn till det sagda inte anses ha upphört. Det är konkursboet som utövar verksamheten och därigenom är bundet av tillståndet och villkoren.

Genom villkor 11 och 14 i tillståndsbeslutet ställs krav på fortlöpande och slutliga efterbehandlingsåtgärder. Enligt villkor 15 skall kraven på efterbehandling och landskapsvårdande åtgärder anses uppfyllda först efter besiktning och godkännande av tillsynsmyndigheten. Det har således ankommit på länsstyrelsen att närmare bestämma det materiella innehållet i efterbehandlingskravet.

Vid tillsynsbesöket den 17 juni 1993 gjordes en bedömning av vilka återställningsåtgärder som skulle bli nödvändiga vid en nedläggning. Vid besöket medverkade bland andra representanter från konkursboet och Naturvårdsverket. Föreläggandet motsvarar i stort sett dessa åtgärder vilka enligt verkets mening är väl motiverade. Kostnaderna för åtgärderna vid gruvan och anrikningsverket uppskattades vid tillfället till cirka 140 000 kr vilken kostnad får anses skäligen i förhållande till angelägenheten av att åtgärderna vidtas.

Den omständighet att konkursboet möjligen inte har medel att bekosta återställningsåtgärderna utgör inte i sig hinder mot att rikta föreläggandet mot boet.

Konkursboet bör dock - såsom konkursboet och länsstyrelsen synes vara överens om - inte vara skyldigt att vidta åtgärderna förrän det står klart att en överlåtelse av verk-

samheten inte kommer att ske och att gruvdriften därmed definitivt läggs ner tills vidare. Såsom föreläggandet är utformat torde åtgärderna kunna utföras utan att strida mot minerallagens regler.

Vad slutligen gäller invändningen att det enligt konkurslagens regler endast ingår utmättningsbara tillgångar i boet - och därmed inte avfall och liknande - så torde syftet med dessa regler främst vara att avgränsa konkursboet mot sådan egendom som är undantagen från utmätning enligt reglerna om beneficium i utsökningsbalken. I vart fall har tanken bakom reglerna knappast varit att reglera ett konkursbos eventuella miljörättsliga ansvar.

Med undantag av vad som sägs ovan beträffande tidpunkten för åtgärdernas genomförande avstyrker Naturvårdsverket bifall till överklagandet

SLUTSKRIFT FRÅN KLAGANDEN

Som tidigare framhållits har konkursboet inte fortsatt konkursbolagets tidigare bedrivna verksamhet på annat sätt än att boet under cirka en veckas tid anrikat redan tidigare upptaget berg. Någon miljöfarlig verksamhet av den art som konkursbolaget bedrivit har alltså icke konkursboet bedrivit. Det förhållandet att pumpning av vatten ur gruvan pågått och alltjämt pågår kan icke innebära att boet därmed iklätt sig ansvaret för av konkursbolaget tidigare bedrivna miljöfarlig verksamhet.

Att berget som tidigare tagits upp ur gruvan förvarats på en fastighet, som ägs av konkursbolaget, är ju någonting som konkursboet inte kunnat råda över. Att såsom Naturvårdsverket påstår detta skulle anses innebära en fortsatt drift av den miljöfarliga verksamheten är svårt att förstå.

I detta sammanhang bör framhållas, att i konkurssammanhang föreskriver konkurslagen att konkursboet såsom ny juridisk person tar om hand gäldenärens tillgångar i den mån dessa är av beskaffenhet att kunna utmätas. Se konkurslagen 3 kap 3 §. Ingår en fastighet i boet är det förvaltarens uppgift att försöka sälja fastigheten. Skulle fastigheten bedömas vara omöjlig att sälja återgår fastigheten till gäldenären som därefter får disposition över fastigheten efter konkursens avslutande. Det skulle stå i strid mot alla tidigare

grundläggande rättsprinciper att ett konkursbo skulle överta ansvaret för vad konkursgäldenären företagit sig. Konkursboet är enbart en förvaltningsform för att avveckla egendom som kan inbringa pengar för att tillgodose fordringsägarna.

Om Koncessionsnämnden skulle anse att konkursboet har använt marken i enlighet med miljöskyddslagens bestämmelser så har denna markanvändning varit av ytterst begränsad beskaffenhet. Den verksamhet, som boet bedrivit, har ju enbart lett till att boet medverkat till att upptaget berg försvunnit till en viss del efter konkursutbrottet. Konkursboet har därför genom anrikningen av berget begränsat tidigare eventuell miljöfarlig verksamhet.

Om Koncessionsnämnden skulle komma fram till att det föreligger en markanvändning med risk för förorening och att konkursboet skulle vara ansvarig härför bör en skälighetsbedömning göras innan konkursboet åläggs vidta åtgärder. Länsstyrelsens beslutade åtgärder är mycket vittgående och kostnadskrävande och medför dessutom att en eventuell fortsatt drift i en framtid helt omöjliggörs. Den uppskattade kostnaden, som Naturvårdsverket påstår skulle ha uppskattats till 140 000 kronor, är helt tagen ur luften. Skulle bolaget tvingas vidta de åtgärder, som länsstyrelsen beslutat skall företagas, skulle detta snarare leda till en kostnad 10 gånger så mycket som Naturvårdsverket angivit, det vill säga närmare 1,5 miljon kronor än 140 000 kronor. Dessa uppgifter har boet fått från fackfolk inom schakt- och entreprenadbranschen. Som redovisats i länsstyrelsens anteckningar i ärendet från den 22 juni 1993 är det icke oansenliga mängder ton som är aktuella. Enbart uppskattat miljöfarligt avfall runt anrikningsverket rör sig om cirka 6 500 ton enligt länsstyrelsen, vilken mängd snarare är i underkant än i överkant. Det är alltid svårt att göra en bedömning av bergmassor liggande på marken utan någon egentlig uppmätning. Mängden gråberg vid gruvan har länsstyrelsen i sina anteckningar uppskattat till cirka 2 000 ton varav 1 000 ton med inblandning av malm. Även dessa uppgifter är väl i underkant.

Om konkursboet skulle åläggas inte blott att frakta bort restprodukter från området kring anrikningsverket och gruvan utan dessutom såsom länsstyrelsen beslutat i punkten 3 av beslutet 23/9 1993 ombesörja att området kring gruvan skall iordningsställas och planeras och sluttäckas med moränmassor talar vi om betydande kostnader.

Länsstyrelsen har också i sitt beslut sagt att materialet skall deponeras i Lovisa- eller Blankagruvan. Skulle materialet deponeras i Lovisagruvan omöjliggörs brytning där i all framtid, vilket Södra Bergmästarämbetet särskilt framhållit i sitt yttrande av den 3/1 1994. Även en upprivning av iordningsställda platser för upplag har södra bergmästarämbetet framhållit bör undvikas.

Vad slutligen gäller tidpunkten för eventuella åtgärder från konkursboets sida synes nu enighet råda att de föreslagna åtgärderna i vart fall inte behöver vidtas, förrän det står klart att en fortsatt gruvdrift definitivt inte kommer att bli av inom överskådlig tid. I detta sammanhang vill jag framhålla, att det alltjämt pågår diskussioner med två intressenter om en eventuell fortsatt drift av gruvan. Något slutligt ställningstagande har beroende på olika finansieringsfrågor ännu inte kunnat komma till stånd. Förhoppningsvis bör klarhet i denna fråga föreligga inom de närmsta två månaderna.

YTTRANDE ÖVER BOLA GETS SLUTSKRIFT

Naturvårdsverket

Det torde inte råda någon tvekan om att den förvaring av malminblandat gråberg m m som omfattas av länsstyrelsens föreläggande i sig är att betrakta som en miljöfarlig verksamhet. Ansvaret för en pågående miljöfarlig verksamhet anses enligt praxis övergå på konkursboet vid konkurs.

Vad verket gör gällande är att boets markanvändning skall ses som en fortsättning på den tillståndsgivna verksamheten och inte som en självständig miljöfarlig verksamhet för vilken tillstånd ej lämnats.

Konkursboet har i sin inlaga anfört att kostnaderna för åtgärderna torde uppgå till närmare 1,5 miljoner kr snarare än de av verket angivna 140 000 kr. Förvaltaren uppger sig ha fått uppgifterna från fackfolk inom schakt- och entreprenadbranschen.

Med anledning av dessa uppgifter har Naturvårdsverket kontaktat den konsult som boet enligt uppgift anlitat. Konsulten, K.S., har vid telefonsamtal 1994-03-01 uppgivit att han för sin del uppskattar kostnaderna för åtgärderna till grovt räknat 540 000 kr.

Skillnaden i förhållande till vad som framgår av anteckningarna från tillsynsbesöket 1993-06-17 är främst att ytterligare 15 000 - 20 000 ton malminblandat gråberg vid gruvan tillkommit. Enligt K.S. utgörs nämligen även underlaget för upplagsplatsen av malminblandat gråberg. Med en hanteringskostnad på 15 kr per ton blir merkostnaden därmed omkring 300 000 kr. Enligt K.S. blir kostnaden för omhändertagandet av malmen vid gruvan samt övriga återställningsåtgärder omkring 50 000 kr högre än länsstyrelsen beräknat. Vidare tillkommer 30 000 - 40 000 kr för rengöring av bassänger vid anrikningsverket.

Naturvårdsverket saknar skäl att ifrågasätta riktigheten av K.S. uppgifter även om kostnadsberäkningar i förevarande sammanhang får anses som tämligen grova uppskattningar. Däremot har verket svårt att se hur kostnaderna skulle kunna uppgå till den av boet angivna storleken 1,5 miljoner kronor.

Sammanfattningsvis menar verket att en kostnad på 500 000 - 700 000 kr jämförelsevis måste anses högst rimlig för återställningsarbeten efter en nedlagd gruvverksamhet av förevarande slag. I sammanhanget kan det vara värt att notera att för det fall verksamheten överläts till ett nytt bolag torde detta bolaget överta ansvaret för att återställningsåtgärder vidtas.

Konkursförvaltaren har inkommit med ytterligare två skrivelser.

KONCESSIONSNÄMNDEN ÖVERVÄGANDEN

Länsstyrelsen har grundat sitt beslut på 40 § tredje stycket miljöskyddslagen, som stadgar att tillsynsmyndigheten får förelägga en tillståndhavare att vidta rättelse, om denne åsidosätter villkor som angivits i tillståndsbeslutet. Konkursboet har anrikat material som före konkursutbrottet har tagits upp ur gruvan och har också verkställt pumpning av gruvvatten. Vidare bedriver konkursboet genom att förvara gruvavfall m. m. miljöfarlig verksamhet i miljöskyddslagens mening (se 1 § första stycket 2 miljöskyddslagen). Av vad som har upplysts i ärendet bedömer Koncessionsnämnden att nämndens tillstånd till gruvverksamheten inte kan anses ha förfallit. Koncessionsnämnden finner därför att

konkursboet såsom tillståndshavare/verksamhetsutövare i och för sig kan vara adressat för ett föreläggande enligt 40 § tredje stycket miljöskyddslagen.

Förutsättningen för ett ingripande av tillsynsmyndigheten enligt det åberopade stadgandet är att tillståndshavaren har åsidosatt villkor i tillståndsbeslutet. Klart är i detta fall att föreskriften i villkorspunkten 11 om skyldighet för tillståndshavaren att upprätta en behandlingsplan inte har uppfyllts. Ett föreläggande av tillsynsmyndigheten om rättelse borde då i första hand ha gällt skyldigheten för tillståndshavaren att upprätta en sådan plan. Alternativt kan myndigheten själv med stöd av 41 a § miljöskyddslagen upprätta en sådan plan på tillståndshavarens bekostnad. Om den upprättade efterbehandlingsplanen inte följs, kan tillsynsmyndigheten ingripa med föreläggande om åtgärder enligt planen i enlighet med villkorspunkterna 11 och 14 i tillståndsbeslutet.

I detta fall har länsstyrelsen i stället valt att omedelbart förelägga om konkreta åtgärder. Det förutsätter att något annat villkor i tillståndsbeslutet än föreskriften om skyldighet att upprätta en efterbehandlingsplan har åsidosatts. Punkterna 1-3 i länsstyrelsens föreläggande hänför sig till föreskrifterna i villkorspunkterna 11 och 14 i tillståndsbeslutet. Som tidigare anförts förutsätter ett föreläggande om konkreta åtgärder som grundas på dessa villkorspunkter att det finns en upprättad efterbehandlingsplan. Då en sådan inte föreligger, kan skyldigheten att vidta åtgärder ännu inte anses ha inträtt. Något villkor i nu förevarande avseende har alltså inte åsidosatts.

Koncessionsnämnden finner på grund av det anförda att något föreläggande enligt punkterna 1-3 i länsstyrelsens beslut inte bort meddelas med stöd av 40 § tredje stycket miljöskyddslagen. Länsstyrelsens beslut i dessa delar bör därför upphävas. Däremot bör föreläggandet i punkt 4 i länsstyrelsens beslut, som grundas på åsidosättande av villkorspunkten 10 i tillståndsbeslutet, stå kvar. Koncessionsnämnden anser det ekonomiskt rimligt och miljömässigt motiverat att konkursboet ombesörjer omhändertagandet av ifrågavarande miljöfarliga avfall.

Inför länsstyrelsens fortsatta hantering av återställningsfrågorna vill Koncessionsnämnden tillägga följande.

Av Bergmästarens yttrande framgår att man enligt minerallagen, om brytning i en gruva eller del av gruva har upphört, inte får vidta sådana åtgärder som avsevärt försvårar ett återupptagande av brytningen. Upplag av malm och gråbergsmassor får finnas kvar för koncessionshavarens räkning t o m en viss tid sedan koncessionen enligt minerallagen har upphört. Dessa omständigheter måste beaktas vid upprättande av efterbehandlingsplanen.

Det är vidare inte klarlagt om den med tillståndet avsedda gruvverksamheten kommer att övertas av någon annan. Innan man får klarhet i denna fråga, är det enligt Koncessionsnämndens mening inte lämpligt att meddela något föreläggande enligt 40 § tredje stycket miljöskyddslagen om konkreta åtgärder. Det får ankomma på länsstyrelsen att, när frågan om fortsatt verksamhet är slutligt avgjord, pröva om ett föreläggande är befogat och om det då, allt efter omständigheterna, bör riktas mot konkursboet, en ny tillståndshavare, en ny ägare av fastigheten eller, om tillståndet eller fastigheten inte överlåts, den tidigare konkursgäldenären. Skulle det uppkomma ett behov av brådskande åtgärder dessförinnan, får länsstyrelsen överväga att ingripa med stöd av 40 § andra stycket miljöskyddslagen.

KONCESSIONSNÄMNDENS BESLUT

Koncessionsnämnden upphäver punkterna 1 - 3 i länsstyrelsens beslut.

Koncessionsnämnden gör ingen ändring i punkt 4 i länsstyrelsens beslut.

Detta beslut får enligt 48 § andra stycket miljöskyddslagen inte överklagas.

I detta beslut, som har fattats efter föredragning av handlingarna, har deltagit ledamöterna Rolf Strömberg, ordförande, Torsten Norén, Bo Julin och Bengt Westin. Föredragande har varit Agneta Ödegaard Herlin.

Rolf Strömberg

Agneta Ödegaard Herlin